

Nytt om Skånes kungsörnar

Golden Eagle in Scania

För att äntligen få bättre grepp om Skånes kungsörnar organiserades en spelflyktsinventering under januari-februari 2003. I Anser nummer 4:2002 fanns ett upprop och två helger runt månads-skiftet januari-februari var utvalda. Trots lite mummel i kön om att "det var väl lite för tidigt" och att vädret var tämligen uselt under nämnda helger så var det en hel del folk ute. Och dom såg några örnar dessutom! Därtill hade intresset och medvetandet väckts vilket borgade för fortsatt bevakning och uppmärksamhet. Precis som vi hade hoppats på!

KENNETH BENGTTSSON

I korthet blev resultatet att de fyra från 2002 kända paren konstaterades vara kvar, att de två paren som vi förlorat kontakt med återlokaliseras, samt att ytterligare tre mycket sannolika och sex troliga/möjliga revir ringades in. Således vågar vi nu slå fast att det finns minst nio aktiva revir i Skåne, samt har vi indikationer på ytterligare minst sex möjliga revir. Är 20 revir i Skåne en realistisk framtida tanke? Gotland kände 25 revir 2002 (Ahlgren)! Årets satsning har återigen visat det vi redan visste, nämligen att örnarna är mästare på att hålla sig i skymundan.

De misstänkta reviren kommer vi att jobba vidare med. Du får hemskt gärna hjälpa till genom att meddela dina observationer av framförallt adulta kungsörnar (ej Fyledalen – dem känner vi väl) samt av ungfåglar under sensommar och tidig höst.

Historia

Det absolut första kända häckningsförsöket i Skåne gjordes 1971 då ett par påbörjade bobygge i Fyledalstrakten. Försöket misslyck-

ades, bl.a. beroende på närgångna fotografer (Sylvén). Den första kända häckningen i Skåne konstaterades i Fyledalen 1989 (Ekberg & Nilsson) men det har nyligen dykt upp rykten om två häckningar/häckningsförsök redan 1985 – ett i Fyledalen och ett i nordöstra Skåne. *Någon som vet något konkret om detta?*

Sedan premiärhäckningen 1989 ökade antalet kända par successivt till sex och vi har tack vare idogt arbetande bobevarare en mycket god kunskap om dessa pars görande och låtande. Totalt har 42 lyckade häckningar resulterat i 64 flygga ungar under åren 1989 t.o.m. 2002 vilket ger ett genomsnitt på 1,52 flygga ungar per lyckad häckning. Detta kan jämföras med snittet för hela Sverige som var 1.24 flygga ungar per lyckad häckning under åren 2000-2002 (Ahlgren). Andelen misslyckade häckningar är för de kända paren förvånansvärt få. Vi känner blott fem sådana under hela perioden. T.ex. har de två Fyledalsparen gjort årliga häckningsförsök sedan de upptäcktes 1989 resp. 1991. Det vill säga totalt 26 försök. Av dessa har bara tre misslyckats!

Tyvärr har vi några irriterande luckor för tre av reviren. Paret i nordost fintade bort oss efter en misslyckad häckning 1998 och återupptäcktes inte förrän 2001. Dock tyder senare funna reden, samt observationer av ungförnar, på att paret varit både aktivt och lyckosamt inom reviret under de två år varifrån uppgifter saknas. Superparet vid Börringe, som producerade lyckade trekullar under de två säsongerna 1999 och 2000, tappades bort 2001. Möjligen tog de ett vilolår då. Däremot tyder observationer av en ungförn på att en lyckad häckning genomfördes 2002. Paret återlokaliseras 2003. Slutligen tappade vi kontakt med paret vid Harbacken 2002. Detta återlokaliseras 2003 och observation av en ungförn inom reviret tyder på lyckad häckning någonstans i reviret under 2002. Dessutom fanns enligt tillförlitliga källor Börringe-

paret minst två år, och Skurupsparat minst ett år, före att vi fick vetskap om dem. Summa summarum kan vi på goda grunder räkna med att de sex kända paren påbörjat minst 53 häckningar under åren 1989-2002 och att 64-72 flygga ungar producerats.

Bobevakarna

Sedan 1995 har SkOF alltså haft särskilt utsedda bobevakare för de kända paren. Flertallet av dessa bor i närheten av reviren och håller paren under så god uppsikt som möjligt. Det mesta vi vet om de skånska kungsförnarnas etablering, förehavande och framgång har vi dessa bobevakare att tacka för. Därför fick Göran Gustafson, Sven Nilsson, Mats Olsson, Bo Göran Persson, Sven Sundberg samt Amy och John Sörensen i mars 2003 mottaga SkOF:s "Gåsapris". Ceremonin ägde rum i

Skånska kungsförnsungar ringmärks. Foto: Leif Hansson.

Fyledalen under överinseende av två adulta kungsörnar och diverse media. Aldrig tillförne har så många gåsakarlar och gåsamorar varit samlade på ett och samma ställe!

Förekomst

Kungsörnars boplatser skall inte avslöjas för den breda massan. Risken för stöld av ägg eller ungar finns fortfarande. Däremot förefaller de skånska kungsörnarna inte vara fullt så störningskänsliga som sina nordligare fränder. Våra örnar har nämligen visat sig tåla en hel del mänsklig närvaro. Trots att vi varit försiktiga med revirens och i synnerhet bonas belägenhet har flera boplatser blivit allmänt kända. Det rör sig förvisso en hel del folk ute i de skånska markerna och några av dessa har helt enkelt hittat boplatserna på egen hand. Men några allvarliga störningar, undantaget en fotograf i Fyledalen, har inte rapporterats.

Vi anser att vi utan större risk kan nämna storområdena för de skånska reviren, såväl säkra som misstänkta. De sedan tidigare kända reviren ligger i Kristianstads, Skurups, Svedala och Trelleborgs kommuner samt i Fyledalen. De tre nya reviren finns i Eslövs-, Klippan- och Simrishamnsbygderna. Möjliga revir anar vi på Hallands-, Linderöds- och Sönderåsen, någonstans mellan Sövde och Krageholm samt i Eslövs och Kristianstads kommu-

ner. Vi är mycket intresserade av ytterligare uppgifter om framförallt de revir vars boplatser vi ännu inte känner till. Boplatserna är viktiga att känna till för att på bästa sätt kunna skydda dem mot t.ex. skogsavverkningar. Alla uppgifter behandlas med största sekretess, men för tydlighetens skull nämner vi att Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen – mot löfte om sekretess – får ta del av uppgifterna.

Örnarnas tidtabell

Bobevakarnas rapporter har gett oss god kännedom om de skånska kungsörnarnas tidtabell vad gäller häckningsförloppet. I korthet gäller följande: **Spelflykt** är rapporterad från 29 december till 16 mars. Flertalet observationer är från januari och februari. **Ruvning** har för tio häckningar påbörjats under perioden 6-25 mars. Medeldatum är 15 mars. **Kläckning** sker i medeltal omkring den 26 april. Uppgiften är baserad på första obs. av nykläckt unge vid nio häckningar. Ungarna **lämnar redet** den 9 juli. Spannet för 13 häckningar är 3-20 juli. Ordentligt **flygga** ungar har observerats under perioden 17-25 juli med medeldatum 21 juli.

De genomsnittliga datumen ger sammanfattningsvis: Ruvningsstart 15 mars, kläckning 26 april och flygg unge 21 juli. Detta stämmer väl överens med kungsörnens ruvningstid på 43-45 dygn samt botid på 65-80 dygn (Gensböl & Staav).

Kort och preliminärt om säsongen 2003

Till vår oförställda glädje upptäcktes boplatser för ett av de nya reviren under sommaren. Detta revir kallar vi för Simrishamn NV. Samtidigt fick vi en ny bobevakare – Marie Jacobsson, upptäckare och rappor-

Kungsörnsklor i närbild. Foto: Leif Hansson.

tör. Det var den trevliga biten. Mindre glädjande är att hela tre av våra numera sju lokaliserade par misslyckats med häckningen under 2003. Det gäller paren i Skurup, södra Fyledalen och i nordost. Orsakerna är okända men inget tyder på mänsklig störning eller åverkan. Resterande par fick ut sammanlagt fem ungar. Sammantaget måste årets resultat ändå betraktas som gott sett ur ett svenskt perspektiv. Det är bara det att de skånska örnarna skämt bort oss under åtskilliga år!

SUMMARY:

Since the first confirmed breeding in 1989 of a pair of Golden Eagles in the province of Scania, southern Sweden, we have identified six breeding pairs and their territories. For several years we have suspected that there are, in fact, several other pairs, and a census was therefore carried out in early 2003. The result was that three more pairs and their territories were located and at least another six suspected territories were found. These six suspected territories will be the object of further investigation next year. Thus Scania now has 9 known pairs of Golden Eagles, and there are indications that there may be as many as 15 or even 20 pairs in the province.

All in all, there have been 42 successful breeding attempts in the period 1989 - 2002. These

have resulted in 64 fledged young, an average of 1.52. The average breeding schedule for the Scanian population of Golden Eagles is as follows: Soaring display flights from late December until early March, egg laying around 15th of March, hatching around 26th of April, and the young leaving the nest on 9th of July.

During summer 2003 we found one more nest in Scania – the seventh. The breeding-results this year was a little bit lower than usual – three breeding attempt was unsuccessful while the other four produced five fledged youngsters together.

Referenser

- Ahlgren, C-G. 2002. Kungsörnen i Sverige 2002. Kungsörnen 2002:44-45.
Ekberg, B., & Nilsson, L. 1994. Skånes fåglar. Signum, Lund.
Gensböl, B., & Staav, R. 1986. Rovfåglar i Europa. Norstedts Förlag. Stockholm.
Sylvén, M., & Gustafson, G. 1976. Häckningsförsök av kungsörn i Skåne. Anser 15:101-108

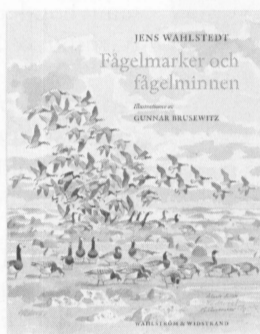
KENNETH BENGTTSSON

larus.bengtsson@swipnet.se

Grönvägen 5B

232 32 Arlöv

040/43 31 64

Jens Wahlstedt, en av våra mest kända ornitologer och naturvårdare, har samlat sina minnen i en unik memoar-bok *Fågelmarker och fågelminnen*. Dagsaktuella skildringar från våra förnämsta fågelmarker från Skåne till Lappland blandas med initierad ornitologhistoria ända från 50-talet - möten med fåglar, fågelmarker och fågelskådare. Boken är rikt illustrerad i färg av Gunnar Brusewitz.

Passa på! Vi erbjuder dig att köpa boken för endast 380 kr (ord. ca-pris 500 kr). *Porto tillkommer.*

Naturbokhandeln • Telefon 0485-441 00 • Fax 0485-441 42
order@naturbokhandeln.sofab.se